

אפריקה: תעלת המים המתוקים ליד איסמעאיליה

הפרשן הצבאי של „העולם הזה ממשיך בניתוח השאלה: למה לא הופנתה המיתקפה נגד הארמיה השנייה-ומשרטט תוכנית אלטרנטיבית

„אנירי-לב 2, מעשופר”

כליחזית אחד, באותו זמן, עליפי תוכנית-מיתקפה מוכנה מראש ומתואמת ובשליטה מרכזית הדוקה, ודאי שהיה בידם לרסק לרסיסים בנזם קצר, את ארמיה 2. אבל המאמץ ההתקפי המתוכנן והרצוי כוון ובוצע רק במערב התעלה ועוד דרומה. לכן כל ההתקפות אל ארמיה 2 שממזרח לתעלה, נעשו רק כמאמץ מישני, מחוסר ברירה, במשימה המינגנתי-באופיה של אבטחת הצליחה ובכפוף לה, כאשר כל כוח-משנה — אוגדות, חטיבות, גדודים — מוטל לקרב הזה לרוב בפני עצמו, בלא שיעשה כל ניסיון לאתר נקודות-חולשה מצריות, או לנצלן משנוצרו. התמונה הכללית מראה, כי מלבד עוצבה אחת — חטיבת טוביה — כל כוחות-המישנה של שרון וברן עברו בחזית הדרומית של ארמיה 2, „הכניסו אגרוף” שטחי, קצר או ממושך, שבו ופנו משם וצלחו למערב.

חופשה שלא הושג אליה לב היא, שבגזירה היא עלה בידי כוחותינו — למרות שפעלו לרוב בנפרד ובחוסר תיאום מספיק — להביא את דיבזיה חי"ר 16 ודיבזיה טנקים 21 (או מה שנותר ממנה אחרי התקפות-הנפל המצריות ב-14 בחודש), לכלל התפוררות. עמן נטחנו שם, בעיקר עליידי מאמציהן העיקשים-להפליא של חטיבות אמנון וטוביה (בתוספת גדוד אמיר מאוגדת ברן), גם יחידות רעוצבות מצריות נוספות, של טנקים וחורמ"ש, אשר היוו את עיקר עוצמת העתודה של ארמיה 2 והוחשו עליידיה למניעת התפרקות האגף הדרומי שלה ולסתימת הפירצה. אנו רגילים לחשוב על „התשה” ו„שחיקה” כדברים לא-נעימים שגורמים הערבים ליהודים. אבל בגזירה הזו, היא, עוצבות ויחידות הטנקים של צה"ל הן אשר שחקו את המצרים, עד שתש כוחם ונטשו את מיתחמיהם, בחווה הסינית ועד חצי „מיסוריי”, בעיקר מאפיסת-כוחות.

„שען-החול” היא עובדת-חיים מרכזית, זהו חלוט-באסי פמיה, תלוש ונלעג, שלישיית, אפילו ניתוח צבאי-מיבצעי טהור של „הגורד-מים המשפיעים”, כפי שהיו, צריך היה להוביל את הפיקוד הגבוה לכך, שהמאמץ העיקרי שלה ייעשה בסניג, כאשר מיבצע-הצליחה וההתקדמות באפריקה מהווים מאמץ מישני — אמנם חיוני להצלחה, אך כמאמץ-עזר למאמץ-העיקרי.

ביזבוז הכוח

הגורם המשפיע הראשון שהכתיב עשיית המאמץ הר התקפי בסניג — ומול ארמיה 2 — היה היערכות הכוחות. עיון במפה יראה לנו מיד שעיקר כוחו של צה"ל בדרום היה ערוך, מתחילת המלחמה, בין צפון האגמים לפיתחת-קנטרה. ערב „אבירי-לב” הגיע שיעור הכוח שם, כפי

ואח
בנימין עמידרור

שניתן להסיקו מן הפירוטומים, לכדי כשלושה רבעים מעוצמתו בחזית הדרום. הדרך האחת והיחידה לחיבא כוחות אלה ירדי ביטוי מירבי וכריזמוני לשם הבסת ה-אוייב, היתה בתקיפת ארמיה 2 — בעיקר בסניג, תוך סיוע של חדירה לעורפה, עליידי כוח צדקה.

כל דרך אחרת — כגון זו שנוקטה — היתה כרוכה בביזבוז העוצמה, כאשר חלקה בטל וחלקה רק במגע הגנתי פאסיבי. יתר-על-כן, אפילו נתכוון הפיקוד הגבוה, בכל מחיר, להסתמך על צליחה וכיתור באפריקה, בכל זאת לא היתה כל ברירה בידו לעשות זאת, בעיקר משבחר לצלוח בדורסארא, אלא עליידי שיתוף, קודם-כל את ארמיה 2 בסניג.

חוסר-ברירה זה צמח מכך, ש„התפר” המפורסם עצמו אמנם היה ריק מכוחות, אבל בטווח קצר מצידה-הצליחה העיקרי („עכביש”) ופסיסת, על הציר השני („טיטור”) נערכו להגנה כוחות מצריים ניכרים, וביניהם אלמנטים של שריון-חורמ"ש, המסוגלים לנרע או להלום, בן-דג, דרומה. כל הנתונים הללו היו ידועים וגהירים — ולא, מן ההגיון היה שיניחום — לפחות בעיקרם, לפיקוד הגבוה שלנו.

כוחות מצריים אלה, שכללו את דבזיה חי"ר 16 המתוגברת ודיבזיות הטנקים „המשוריינת” 21 נפרסו והתחפרו במה שהיה במערך המצרי העמוק והחזק בסניג. בתקיפתם, תקף צה"ל את הגוף העיקרי של ארמיה 2 בסניג; (ולמעשה, של הצבא המצרי). בסופו של דבר, אכן השתתפו בהתקפה על ארמיה 2 כל הכוחות אשר נמצאו מולה — אוגדות שרון וברן ו„כוח ששון”. אבל הם תקפו בנפרד, בחלקים-חלקים, במועדים, בכיוונים ובמקומות שור-נים. אילו היו כל הכוחות הללו מופעלים במיסגרת מאמץ

מעשה, היתה מטרה זו צריכה להיחשב מובנת-אלהיה ובלתי-נגמעת: הרי לא יכולנו ללחום, במטרה להנצית הישגים צבאיים מצריים — ולא רצינו ללחום למען כיבוש שים טריטוריאליים נוספים, שאין בהם ערך, או צורך. מטרה זו (של הישארות על קו המים) — ועוד בצורה הקיצונית ביותר האפשרית — היא שגרמה את ישיבת צה"ל בסניג, עד המלחמה, ב„קו בר-לב”, שמתחתו הגנה קישחת, ללא ויתור, מן הסנטימטר הראשון של גדת התעלה, וזוהי גם המטרה אשר הוצבה למיתקפתו הראי-שונה של צה"ל בדרום, ב-8 בחודש.

לכן אין לראות כל חידוש בטענה, שצריך היה לתקוף, לנצח, להשמיד (או להרוץ) את המצרים בסניג — כאשר מאמץ זה הוא העיקרי (כמו כיצ באוקטובר), החידוש העיקרי רוני נעוץ דווקא בכך, שמתוכנית „אבירי-לב” — כתוכנית מערכתית — כפי שנהגתה וגם בוצעה, נעדם למעשה, לפתע ובראשונה, המא-מץ להבסת המצרים בסניג, זאת הכל תלו עתה בצליחה וככיתור במערב התעלה.

השאלות המכריעות של המילחמה לא נדונו כלל - לא לפני המיתקפה ולא אחריה

חידוש זה דורש הסבר מיוחד מעושויו, מפני כמה סיבות.

ראשית, אין כל סיבה להניח, או ראייה, כי „המטרה” הקבועה-הייעודית המסורתית של חזית-הדרום ובסדר-העדיפויות המסורתית שלה — כפי שהובנו תמיד עליידי צה"ל — השתנתה לעומת ה-8 בחודש (אך אף לעומת תקופת קדם-המלחמה).

שנית, הסתמכות על כיתור לבדו היא דרך מאד מפיפקת להשגת מטרה של השמדת האוייב; מכתרים את האוייב ואחר יושבים וממתנים עד אשר ייפול לחיקנו הממתין, ללא מאמץ נוסף, בנסיבות-ינה, כאשר

למה הארמיה השלישית ולא הארמיה השנייה? למה באפריקה, ולא בסניג עצמה?

למרות זיוף הפרופורציות אשר גרמה טראוי מת ה-8 באוקטובר, עדיין היתה התקפה מושכלת ומרוכזת של אוגדות-שריון ושי-ראזית, כגדר מכה חזקה דיה, לפורד וזהבים כל מה שיכלו המצרים להעמיד מולה.

„כוחות טריים”

דומה כי יש יסוד מספיק להנחה, שאת סיבת הימנ-עות הפיקוד הגבוה מתיכונון-מראש של הנחתת מיתקפת, מאסיביות שתכליתן איננה „בלימה” או „לחץ”